
[2024-81-RE](#)

Causa 2024-81-RE

(Segalàs Orona c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 532-2024. Recurs d'empara

Sentència del 17 de febrer del 2025

BOPA núm. 24, del 26 de febrer del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 29 de novembre del 2024, per la representació processal de la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la jurisdicció ordinària en el marc de la causa Execució 2000093/2022, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que es reconegui el dret de la recurrent a obtenir una resolució sobre el fons en el tema objecte d'aquest recurs;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 20 de desembre del 2024 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 23 de gener del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Pere Pastor Vilanova;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 27 de gener del 2021, la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona va presentar davant la Batllia de Guàrdia (Civil) un escrit en què demanava, entre d'altres, que la societat Grefito, SLU, propietària de l'habitatge de lloguer en què residia, fos condemnada a garantir de manera urgent i cautelar, en un termini de 24 hores, l'abastament d'aigua, a reposar els tancaments dels diversos habitatges i, en general, a abstenir-se de pertorbar la seva possessió que com a llogatera tenia de l'habitatge, traster i garatges que arrendava.

1.2. El mateix dia, la Batllia de Guàrdia (Civil) va denegar la tramitació d'aquesta demanda, ja que els fets que s'hi relataven succeïen des del mes de novembre del 2020 i, per tant, trametia els actes a la Presidència de la Batllia per tal que es duguessin a terme els actes judicials necessaris.

1.3. El 4 d'octubre del 2021, la Secció Civil 2 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual decidia requerir cautelament la societat Grefito, SLU per tal que en un termini de 15 dies procedís a tancar, tapiar o reposar les finestres de l'edifici en qüestió.

1.4. La representació processal de la societat Grefito, SLU va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 27 de setembre del 2022, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquest recurs i confirmava de manera íntegra la resolució de la primera instància.

1.5. El 12 d'octubre del 2022, la Secció Civil 2 de la Batllia es va pronunciar sobre el fons de la demanda, i la va estimar substancialment, considerant que la societat Grefito, SLU havia pertorbat l'ús de l'habitatge de la demandant, i condemnava la societat defenent a adoptar les mesures de reposició necessàries per garantir la pacífica possessió dels immobles objecte d'arrendament, garantint el subministrament d'aigua (calenta i freda); tancant, tapiant o reposant les finestres de la resta d'habitatges de l'edifici, així com adoptant totes les mesures necessàries per assegurar el tancament d'aquestes obertures, tal com es va ordenar cautelament en l'aute del 4 d'octubre del 2021 (la Batllia afegia que cas que aquesta actuació s'hagués realitzat, ordenava a la part defenent d'aportar la documentació acreditativa del seu compliment); i, eliminant les pintades fetes a les portes dels garatges 3 i 4.

1.6. La representació processal de la societat Grefito, SLU va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 15 de febrer del 2024, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que desestimava aquest recurs i que confirmava íntegrament la resolució de la Batllia.

1.7. L'1 de desembre del 2022, la representació processal de la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona havia presentat una primera demanda d'execució respecte dels tancaments que no va reeixir, perquè la sentència de la Batllia encara no havia esdevingut ferma. Posteriorment al pronunciament de la sentència de la Sala Civil (15 de febrer del 2024), el 26 de març del 2024, va presentar una segona demanda d'execució respecte de les pintades del garatge, no obstant això, el 6 de juny del 2024, la Secció Civil 2 de la Batllia va dictar un aute en què declarava que s'havia produït la carència sobrevinguda de l'objecte del procediment i decidia arxivar el procediment.

1.8. La representació processal de la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió.

1.9. Atesa la inactivitat de la Sala Civil, el 29 de novembre del 2024, la representació processal de la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona va interposar un recurs d'empara per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la recurrent

- La recurrent exposa tot l'iter processal que va iniciar el 27 de gener del 2021 per tal d'obtenir que el propietari de l'habitatge que tenia arrendat garantís la seva pacífica possessió, permetent el subministrament d'aigua (calenta i freda); tancant, tapiant o reposant les finestres de la resta d'habitatges de l'edifici, així com adoptant totes les mesures necessàries per assegurar el tancament d'aquestes obertures.

- Finalment, el 12 d'octubre del 2022, la Batllia va estimar substancialment les seves pretensions, decisió que va ser confirmada en apel·lació per la Sala Civil, el 15 de febrer del 2024.

- Al·lega que, tot i que va demanar l'execució forçosa de l'acte de mesures provisionals del 9 de setembre del 2022, la part adversa s'hi va oposar, i la batlle va deixar en suspens la petició a partir del moment en què es va acceptar a doble efecte l'apel·lació de la sentència del 12 d'octubre del 2022, deixant sense efecte el concepte mateix de mesures cautelars, així com tota la normativa aplicable en la matèria continguda en el Codi de procediment civil.

- Paral·lelament, la part adversa va instar el seu desnonament, en què ja ha recaigut una sentència del 18 d'agost del 2023, que acorda que ha de deixar l'habitatge. Aquesta decisió està en fase d'apel·lació.

- La recurrent retreu la lentitud amb la qual s'està duent el procediment d'execució de les mesures cautelars i l'oposa a la rapidesa mai vista del procediment de desnonament.

- A més d'una queixa presentada davant el Consell Superior de la Justícia durant el mes de setembre del 2023, ha presentat diversos insistiments davant la Batllia (4 de desembre del 2023, 12

de desembre següent, el 26 de març del 2024 i el 8 d'abril del mateix any).

- La recurrent constata que la darrera decisió de la Batllia declara que s'ha produït la carència sobrevinguda de l'objecte del procediment, perquè segons la batlle ja s'hauria executat voluntàriament la condemna, però la batlle esquiva qualsevol pronunciament sobre els tancaments. I si bé, el 2 de juliol del 2024, la recurrent va apel·lar aquesta decisió, a dia d'avui, a les portes d'un nou hivern, encara no s'ha obtingut cap resposta.
- La recurrent demana que es reconegui la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable, ja que una qüestió referida a la manca d'habitabilitat de l'habitatge d'una persona de 77 anys al moment d'iniciar-se el plet, ha de ser tractada de manera urgent. Recorda que l'habitatge és un bé de primera necessitat, i així ho va indicar la Sala Civil fent referència a una coloració diferent de la civil en l'aute del 27 de setembre del 2022 sobre les mesures cautelars.
- Exposa que després de més de 4 anys i 10 mesos el procediment no s'ha aconseguit executar i s'estan incomplint resolucions fermes dictades per part de la Sala Civil.
- També addueix que el procediment ha tingut fases d'inactivat inexplicables, concretament, des de l'abril del 2023 fins al juny del 2024, i a més quan la Batllia resol, no resol allò que se li planteja.
- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que es reconegui el seu dret a obtenir una resolució sobre el fons en el tema objecte d'aquest recurs.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Després de fer un breu recordatori de la totalitat del complicat procediment, el Ministeri Fiscal constata que la demanda d'execució de l'aute de mesures cautelars del 4 d'octubre del 2021, en què es requeria a la societat Grefito, SLU "*tancar, tapiar o reposar les finestres*" en un termini de 15 dies, malgrat els nombrosos insistiments de la recurrent encara no s'ha dut a terme a dia d'avui.
- En aquestes circumstàncies, *prima facie*, és evident que s'ha vulnerat el dret de la recurrent a un

judici de durada raonable en un procediment d'execució de les mesures cautelars d'un interdicte que no era d'una gran complexitat, tenint en compte que la tramitació de la demanda va durar, amb el recurs d'apel·lació inclòs, des del 23 de setembre del 2021 fins al 27 de setembre del 2022.

- En aquest sentit cita les disposicions del Codi de procediment civil relatives a les mesures cautelars, concretament l'article 82.2 que disposa que: *"Les mesures cautelars són provisionals i susceptibles de modificació en qualsevol moment. També són instrumentals i depenen del procés en el qual s'han adoptat, i decauen quan s'hagi acabat aquest procés, sense perjudici que es mantinguin durant un termini de tretze dies hàbils en cas que el tribunal hagi dictat una sentència condemnatòria que ha esdevingut ferma. Durant aquest període es pot sol·licitar l'execució d'aquesta sentència i la conversió de la mesura cautelar en una mesura executiva, i es manté la mesura cautelar fins que el tribunal o el saig hagi decidit en relació amb la mesura executiva"*.

L'article 92.3 preveu que: *"Si la sentència que es dicta en la primera instància estima íntegrament la demanda interposada, es mantenen les mesures cautelars adoptades, amb independència que s'hagi interposat un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència"*.

- D'aquest darrer precepte el Ministeri Fiscal conclou que atès que la sentència de primera instància va ser favorable a la recurrent (ferma des del 27 de setembre del 2022) les mesures cautelars es mantenen i eren fins i tot executables i no dequien fins que no s'acabés el procés.

- No obstant això, el procediment de demanda d'execució es va iniciar l'1 de desembre del 2022, amb la corresponent oposició de la part adversa, i es va tramitar sense massa dificultat. Per consegüent, a partir de l'11 d'abril del 2023, la Batllia havia d'haver dictat un aute d'execució de tancament de les finestres i, no obstant això, no l'ha dictat encara avui.

- Així doncs, el Ministeri Fiscal considera que tenint en compte la natura d'aquest procediment i les circumstàncies de dret que recerca la recurrent, 10 mesos d'inactivitat judicial són excessius i, per tant, no s'oposa a la seva demanda d'empara, havent-se de constatar la vulneració del dret a un procés de durada raonable.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. per ex. les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre del 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE-, del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE-, del 13 de juliol del 2020 -causa 2020-19-RE-, del 14 de febrer del 2022 -causa 2021-97-RE-, del 20 d'abril del 2022 -causa 2022-23-RE-, del 7 de setembre del 2022 -causa 2022-39-RE-, del 20 de novembre del 2023 -causes 2023-55-RE i 2023-60-RE-, del 15 de març del 2024 -causes 2023-86-RE i 2024-3-RE, del 12 de juliol del 2024 -causa 2024-22-RE-, del 9 de setembre del 2024 -causa 2024-31-RE-, del 18 d'octubre del 2024 -causa 2024-38-RE-, i, del 18 de novembre del 2024 -causa 2024-52-RE).

La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, l'actitud processal de les parts, el temps transcorregut i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE). Aquest darrer incís relatiu a les peculiaritats del cas concret inclou la natura de l'objecte del procés *sub iudice*, atès que alguns procediments, en atenció als interessos que es troben en conflicte, mereixen una tramitació preferent, com poden ser, sense ànim d'exhaustivitat, els processos de família, de menors o de capacitat de les persones, el contenciós laboral o de la seguretat social, o els litigis relatius a la protecció de la dignitat de les persones, especialment aquelles més necessitades d'auxili.

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'ajusta a la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, 8737/79, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França, [GC], 30979/96). El Tribunal esmentat ha afirmat, reiteradament, "*l'importance qu'elle attache à ce que la justice ne soit pas administrée avec des retards propres à en compromettre l'efficacité et la crédibilité*" (Scordino c/ Itàlia (núm. 1), [GC], 36813/97, §224).

3.2. La recurrent basa el seu recurs d'empara en quatre greuges principals: 1) la desestimació de la seva demanda de mesures cautelars per part del batlle de guàrdia malgrat la urgència; 2) la Batllia no va dictar sentència sobre el fons fins que la Sala Civil es va pronunciar sobre les mesures cautelars; 3) la Batllia refusava executar l'autèntic i executiu dictat per la Sala Civil, el 27 de setembre del 2022; 4) la Batllia no s'havia pronunciat sobre la seva petició relativa al tancament de les obertures quan va acordar l'arxivament de l'execució el 6 de juny del 2024. Més concretament, la recurrent es queixa de dues inactivitats: la duració del procediment interdictal (del 27 de gener del 2021 fins al 15 de febrer del 2024) i la manca de diligència judicial en el procediment d'execució (de l'11 d'abril del 2023 fins al 6 de juny del 2024).

3.3. Si traslladem els principis generals esmentats en el paràgraf 3.1 al cas que ens ocupa, es pot constatar, en primer terme, que les actuacions objecte d'aquest recurs d'empara fan part d'aquelles

de tramitació preferent, atès que es tracta d'un procediment de protecció de la possessió, interposat per la recurrent contra la societat propietària del pis arrendat, en el qual la interessada es queixa -entre altres extrems- de la retirada abusiva dels tancaments de l'edifici on resideix i de l'impacte negatiu en l'habitabilitat del seu domicili. La diligència judicial és encara més exigible en presència d'una persona d'edat avançada i que es queixa dels efectes del fred en el seu domicili particular durant els mesos d'hivern. De fet, la Sala Civil va afirmar, en el seu aute del 27 de setembre del 2022, que la retirada dels finestrals pertorbava "*en gran manera*" a la recurrent.

En segon terme, no s'aprecia cap complexitat del procés, ni derivada d'una eventual pluralitat de parts, ni per motiu de la dificultat en la interpretació o en l'aplicació del dret en vigor o de la realitat dels fets en discussió.

En tercer terme, la recurrent s'ha mostrat proactiva per tal d'obtenir l'execució dels tancaments ordenats judicialment en diverses ocasions i ha presentat diversos escrits d'insistència el 4 i el 12 de desembre del 2023, com també el 26 de març i el 8 d'abril del 2024.

En quart lloc, és convé amb la recurrent que les dilacions han presidit la demanda interdictal interposada per ella a principis de l'any 2021.

Efectivament, d'una banda, el procediment interdictal núm. 2000072/2021 va començar el 27 de gener del 2021 i es va cloure per sentència de la Sala Civil el 15 de febrer del 2024. Tres anys resulten excessius per tramitar un procediment de tipus abreujat segons ho qualifica el mateix Codi de procediment civil.

D'altra banda, la Batllia va requerir a la societat defenent, en el marc de la mesura cautelar sol·licitada dins l'expedient principal, mitjançant un aute del 4 d'octubre del 2021: "*per tal de que en el termini de quinze (15) dies procedeixi a tancar, tapiar o reposar les finestres, de l'edifici situat al Carrer (...); fent-li avinent les conseqüències en cas d'incompliment*". Aquest aute era executable immediatament, ja que el recurs d'apel·lació contra l'ordre esmentada va ser admès a un sol efecte, com és de constatar en l'aute de la Sala Civil del 27 de setembre del 2022 (antecedent de fet 5è). Més endavant, van recaure dues sentències en el fons de l'assumpte -la sentència núm. 122/2022 de la Secció Civil 2 de la Batllia del 12 d'octubre del 2022 i la sentència 28/2024 de la Sala Civil del 15 de febrer del 2024- i que van ser, una vegada més, favorables a la recurrent, en el sentit de condemnar -entre altres extrems- la part defenent a tancar les finestres de l'edifici on es troba radicat el pis de la recurrent.

Curiosament, la recurrent no va sol·licitar l'execució de l'aute dictat per la Batllia el 4 d'octubre del 2021 fins a l'1 de desembre del 2022, però la Batllia va denegar la seva tramitació -expedient

d'execució 2000093/2022- mitjançant autes del 12 de gener (núm. 8/2023) i del 15 de febrer del 2024 (núm.124/2024) a causa de la pendència del recurs contra la sentència (núm. 122/2022) de la Secció Civil 2 de la Batllia del 12 d'octubre del 2022.

Una vegada confirmada la repetida sentència (núm. 122/2022) del 12 d'octubre del 2022 en grau d'apel·lació per la Sala Civil, el 26 de març del 2024, la recurrent va demanar la seva execució, la qual va ser arxivada per l'aute de la Batllia del 6 de juny del 2024, per entendre que la seva sentència ja havia estat executada. Aquesta conclusió sobta una mica quan de l'acta d'inspecció *in situ* del 23 de maig del 2024 es desprèn que diverses finestres encara constaven com a retirades i que la recurrent insisteix en què la seva demanda d'execució també inclou "*tapiar*" les obertures. El 2 de juliol del 2024, la recurrent va formular recurs contra l'arxivament i no consta al coneixement d'aquest Tribunal que aquest s'hagi resolt encara. Per tant, s'ha escolat prop d'un any sense que la jurisdicció ordinària hagi donat resposta efectiva a les pretensions de la recurrent.

En definitiva, concorren tots els pressupòsits que evidencien la infracció del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, sense que sigui necessari examinar els demés greuges esgrimits per la recurrent.

3.4. Tal com aquest Tribunal Constitucional va exposar en les seves sentències del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) i del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE):

"L'estimació de l'excessiva i indeguda durada del procés determina l'adopció d'aquelles mesures que l'article 92 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix per tal que siguin adoptades per a la reposició del recurrent en la plenitud del seu dret a un procés de durada raonable. Aquest Tribunal ja ha fet ús d'aquesta possibilitat en diverses ocasions i darrerament en la seva sentència del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) ja esmentada al fonament jurídic anterior".

En consonància amb la nostra doctrina i als efectes de donar estricte compliment als principis constitucionals a la justícia, a la seguretat jurídica i a un procés degut (articles 1.2, 3.2 i 10.1 de la Constitució), aquest Tribunal, atesa la durada excessiva del procediment en el seu conjunt i la vulnerabilitat de la recurrent, considera adient establir que la Sala Civil dicti, en el més breu termini, la resolució que escaigui en el marc del recurs d'apel·lació contra l'aute d'arxivament núm. 474/2024 adoptat per la Secció Civil 2 de la Batllia el 6 de juny del 2024. I cas que la decisió de la Sala Civil sigui favorable als interessos de la recurrent, s'ordena a la jurisdicció ordinària per tal que, en un breu termini, doni compliment a la sentència núm. 122/2022 de la Secció Civil 2 de la Batllia del 12 d'octubre del 2022. A tal efecte, la jurisdicció ordinària haurà de comunicar a la Secretaria General d'aquest Tribunal, amb còpia a l'avui recurrent i a la societat Grefito, SLU, quines han estat les gestions realitzades a tal efecte.

3.5. En darrer terme, constatada per aquest Tribunal la durada indeguda i no raonable del procés, és procedent declarar el dret de la recurrent a obtenir una indemnització, la qual haurà de ser determinada per la jurisdicció ordinària.

3.6. L'estimació del recurs d'empara justifica que no s'hagin d'imposar costes (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional *a contrario*).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal de la Sra. Maria Teresa Segalàs Orona contra la inactivitat de la jurisdicció ordinària en la tramitació de les causes Abreujat 2000072/2021 i Execució 2000093/2022.

2. Declarar que s'ha vulnerat el dret de la recurrent a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3. Determinar que la Secció Civil 2 de la Batllia i la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia han de donar degut compliment de les mesures contemplades en el fonament jurídic 3.4 d'aquesta sentència.

4. Declarar que la recurrent té dret a ser indemnitzada en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient.

5. Declarar que l'estimació del recurs d'empara comporta que la imposició de costes no sigui procedent.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la recurrent, a la Secció Civil 2 de la Batllia, a la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 17 de febrer del 2025.

Joan Manel Abril Campoy

President

Pere Pastor Vilanova

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat
